

Høgskolen i Hedmark
Campus Evenstad

Norsk institutt for naturforskning - NINA
7485 Trondheim

HH-Evenstad 15. juni 2010

Vår ref: 1998/520

ULV I SKANDINAVIA VINTEREN 2009-2010

- FORELØPIG STATUSRAPPORT

Bakgrunn

Ulv i Sverige og Norge tilhører en felles sør-skandinavisk bestand med utbredelse på begge sider av riksgrensen. Bestandsregistreringene av ulv skjer derfor i nært samarbeid på tvers av landegrensene. Årlig bestandstelling foregår primært vinterstid i perioden 1. oktober – 28. februar. Disse årlige bestandstellingene er i hovedsak basert på sporinger på snø, kombinert med radioteleometri og DNA-analyser etter metoder som er beskrevet i våre trykte årsrapporter, jfr. vår siste: ”Ulv i Skandinavia – Statusrapport for vinteren 2008-2009” (Wabakken m.fl. 2009, Oppdragsrapport 6, Høgskolen i Hedmark). Tidligere årsrapporter er tilgjengelige på hjemmesidene til følgende involverte parter: Høgskolen i Hedmark (<http://www.hihm.no>), Viltskadecenter (<http://www.viltskadecenter.se>), SKANDULV - Det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (<http://www.nina.no>) og Direktoratet for naturforvaltning - DN (<http://www.rovviltportalen.no>).

Bestandsovervåkingen av stasjonære ulver i Norge koordineres og kvalitetssikres av Høgskolen i Hedmark v/Petter Wabakken, Erling Maartmann og Thomas H. Strømseth, mens ikke-stasjonære dyr registreres av Statens naturoppsyn (SNO). Ulveregistreringene er en del av det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr i Norge ved Norsk institutt for naturforskning (NINA). I Sverige er det de enkelte länsstyrelsene som har ansvaret for registrering av ulv. Koordinering og kvalitetssikring av ulveregistreringene på nasjonalt nivå i Sverige blir gjort av Viltskadecenter v/Linn Svensson og Eva Hedmark. For mer detaljer om svensk bestandsovervåking av ulv, se deres foreløpige statusrapport: fra juni i år: ”Varg i Sverige vintern 2009 /10” Viltskadecenter. (<http://www.viltskadecenter.se>),

Rapportens innhold er å betrakte som foreløpig da endelige resultater fra DNA-analyser av vinterens innsamlede prøver først vil foreligge etter sommeren.

Bestandsstatus

Familiegrupper

Vinteren 2009-2010 (oktober-februar) ble det totalt registrert 27 familiegrupper (flokker) av ulv i Sverige og Norge. Tre av disse flokkene hadde tilhold kun i Norge (Osdalen, Kynna, Linnekleppen), fire hadde revir på tvers av riksgrensen (Fulufjellet, Rotna, Dals Ed-Halden, Kynnefjell), mens de resterende 20 flokkene hadde tilhold bare i Sverige (Tabell 1, Figur 1). I stikkords form er det følgende å bemerke om de enkelte familiegruppene i respektive fylker og län (i parentes). Løpenummer er i samsvar med Figur 1:

1. Osdalen, Norge (Hedmark)

Norsk familiegruppe på 7-9 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
GPS-merket hannulv. Yngling *ikke* påvist pr. 15. juni i 2010.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

2. Kynna, Norge (Hedmark)

Norsk familiegruppe på 9-10 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

3. Linnekleppen, Norge (Østfold)

Norsk familiegruppe på 4 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Nytt revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

4. Fulufjellet, Sverige/Norge (Dalarna/Hedmark)

Svensk-norsk familiegruppe på 9-10 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
Kun foreldrepåret og én valp påvist på norsk side av riksgrensa.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

5. Rotna, Norge/Sverige (Hedmark/Värmland)

Norsk-svensk familiegruppe på 4 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

6. Dals Ed-Halden, Norge/Sverige (Østfold/V Götaland)

Norsk-svensk familiegruppe på 7-9 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
Kun 6 av ulvene påvist på norsk side av riksgrensa.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

7. Kynnefjell, Sverige/Norge (V Götaland/Østfold)

Svensk-norsk familiegruppe på 6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
Kun foreldrepåret påvist på norsk side av riksgrensa.
(Revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

8. Skrälldalen, Sverige (Gävleborg/Jämtland)

Svensk familiegruppe på 5 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

9. Galven, Sverige (Gälveborg)

Svensk familieguppe på 7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
Hannulven er en finsk-russisk innvandrer.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

10. Siljansringen, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 6-7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

11. Amungen, Sverige (Gävleborg)

Svensk familieguppe på 6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

12. Långsjön, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 3 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

13. Görsjön, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

14. Sången, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

15. Korsån, Sverige (Gävleborg/Dalarna)

Svensk familieguppe på 3 ulver vinteren 2009-2010. *Ikke* yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

16. Äppelbo, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

17. Acksjön, Sverige (Värmland)

Svensk familieguppe på 6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

18. Lövsjön, Sverige (Dalarna)

Svensk familieguppe på 7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

19. Aamäck, Sverige (Värmland/Dalarna)

Svensk familieguppe på 6-7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

20. Ulriksberg, Sverige (Örebro/Dalarna/Värmland)

Svensk familieguppe på 9 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familieguppe også vinteren 2008-2009)

21. Jangen, Sverige (Värmland)

Svensk familiegruppe på 4 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

22. Klotten, Sverige (Örebro/Dalarna/Västmanland)

Svensk familiegruppe på 6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

23. Sandsjön, Sverige (Värmland)

Svensk familiegruppe på 5-6 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

24. Loka, Sverige (Örebro/Värmland)

Svensk familiegruppe på 7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

25. Glaskogen, Sverige (Värmland)

Svensk familiegruppe på 4 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

26. Kroppefjäll, Sverige (V Götaland)

Svensk familiegruppe på 5 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

27. Bredfjäll, Sverige (V Götaland)

Svensk familiegruppe på 5-7 ulver vinteren 2009-2010. Yngling i 2009.
(Familiegruppe også vinteren 2008-2009)

Ynglinger 2009

Totalt ble det dokumentert 26 valpekull født i Skandinavia i 2009, hvorav tre i helnorske revir (Osdalen, Kynna, Linnekleppen), fire i revir på tvers av riksgrensen (Fulufjellet, Rotna, Dals Ed-Halden, Kynnefjell), mens de 19 resterende ulvekullene ble født i helsvenske revir (se nr. 8-27, over). Kun i én svensk familiegruppe ble det ikke påvist yngling (Korsån).

Ulvepar

I tillegg til familiegruppene ble det registrert 21 sikre revirmarkerende ulvepar i perioden oktober-februar 2009-2010 (Tabell 1, Figur 1). Tre av disse parene var helnorske (Koppang, Slettås, Julussa), tre hadde tilhold i revir på tvers av riksgrensen (Varåa-Höljes, Juvberget, Gräsmark), mens de resterende 15 parene hadde helsvensk tilhold. Om de enkelte ulveparene kan det i stikkords form bemerkes følgende (løpenummer er i samsvar med Figur 1):

28. Koppang, Norge (Hedmark)

Nytt norsk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
Begge i paret skutt under lisensjakt i desember 2009.

29. Slettås, Norge (Hedmark)

Nytt norsk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.

30. Julussa, Norge (Hedmark)

Norsk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Familiegruppe vinteren 2008-2009)

31. Varåa-Höljes, Norge/Sverige (Hedmark/Värmland)

Nytt norsk-svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
Tispa (ettåring fra Kynna, dvs. hun var halvt finsk-russisk) trolig illegalt avlivet på svensk side av riksgrensen i 2010. Under etterforskning av svensk politi.

32. Juvberget, Sverige/Norge (Värmland/Hedmark)

Svensk-norsk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

33. Gräsmark, Sverige/Norge (Värmland/Hedmark)

Svensk-norsk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Familiegruppe vinteren 2008-2009)

34. Haverö, Sverige (Gävleborg/Jämtland/Västernorrland)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
(Enslig stasjonær ulv vinteren 2008-2009)

35. Tandsjön, Sverige (Jämtland/Dalarna)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
GPS-merket hannulv. Yngling *ikke* påvist pr. 15. juni i 2010.

36. Tenskog, Sverige (Gävleborg/Dalarna)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
GPS-merket ulv. Yngling *ikke* påvist pr. 15. juni i 2010.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

37. Tennån, Sverige (Dalarna)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

38. Våmådalen, Sverige (Dalarna)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

39. Ockelbo, Sverige (Gävleborg)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Familiegruppe vinteren 2008-2009)

40. Nyskoga, Sverige (Värmland)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Familiegruppe vinteren 2008-2009)

41. Halgån, Sverige (Värmland)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

42. Trång, Sverige (Värmland)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.

43. Tansen, Sverige (Dalarna)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
(Enslig stasjonær ulv vinteren 2008-2009)

44. Stöllet, Sverige (Värmland)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Ikke yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

45. Mangskog, Sverige (Värmland)

Svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010. Usikkert om yngling 2009.
(Revirmarkerende par også vinteren 2008-2009)

46. Färna, Sverige (Västmanland)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.

47. Hedbyn, Sverige (Örebro/Västmanland)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.

48. Riala, Sverige (Stockholm)

Nytt svensk revirmarkerende par vinteren 2009-2010.
Hannen halvt finsk-russisk fra Galven.
GPS-merket ulv og yngling dokumentert i 2010.
(Enslig stasjonær ulv vinteren 2008-2009)

Usikre ulvepar

I tillegg til de ovenfor nevnte revirmarkerende parene, ble det registrert ett usikkert ulvepar vinteren 2009-2010 (Tabell 1, Figur 1). Innsamlede DNA-prøver kan være avgjørende for endelig vurdering.

49. Gimmen, Sverige (Dalarna)

Mulig nytt svensk revirmarkende par vinteren 2009-2010 (0-2 ulver).
Atskillelse fra nærliggende revir er foreløpig ikke klarlagt.
(Usikkert revirmarkerende par vinteren 2008-2009)

Andre stasjonære ulver

I tillegg til familiegrupper og par viser den foreløpige oversikten at det ble registrert 15-21 andre stasjonære ulver i Skandinavia vinteren 2009-2010 (Tabell 2). Med unntak av Rømskog ble alle påvist i Sverige.

50. Rømskog, Norge/Sverige (Østfold/Värmland)

Minimum én norsk-svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1-2 ulver).

51. Haparanda, Sverige (Norrbotten)

Svensk GPS-merket hannulv av finsk-russisk opprinnelse registrert i området mellom Kalix og Råneåelvene (1 ulv). Returnerte til østre Finland der den ble avlivet 29. november 2009.

52. Voxna, Sverige (Gävleborg/Dalarna)

Svensk stasjonær hannulv vinteren 2009-2010 (1 ulv).

Halvt finsk-russisk og oppvokst i Galvenreviret.

(Enslig stasjonær også vinteren 2008-2009)

53. Flögsjön, Sverige (Dalarna)

Svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1-2 ulver).

54. Skugghöjden, Sverige (Värmland)

Svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1-2 ulver).

Atskillelse fra nærliggende revir er ikke endelig klarlagt.

55. Klintberget, Sverige (Värmland)

Svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1-2 ulver).

Atskillelse fra nærliggende revir er ikke endelig klarlagt.

56. Sunnemo, Sverige (Värmland)

Svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1 ulv)

(Enslig stasjonær også vinteren 2008-2009)

57. Hällefors, Sverige (Värmland/Örebro)

Svensk GPS-merket stasjonær ulvetispe født Fulufjellet registrert i Hällefors-området tidlig på vinteren 2009-2010 (1 ulv).

58. Väse, Sverige (Värmland)

Svensk stasjonær ulv vinteren 2009-2010 (1-2 ulver).

59. Hasselfors, Sverige (Örebro/Västra Götaland)

Svensk stasjonær ulv, men uklar status vinteren 2009-2010 (3-4 ulver).

60. Brudfjället, Sverige (Västra Götaland)

Svensk stasjonær ulv med uklar status vinteren 2009-2010 (2-3 ulver).

61. Finspång, Sverige (Örebro/Östergötland/Sörmland)

Svensk GPS-merket hannulv født i Ockelboviret registrert i Finspång-området vinteren 2009-2010 (1 ulv). Vandret videre i januar 2010 og ble funnet død ved Vänern i mai i år

Andre ulver

I tillegg til de beskrevne stasjonære ulver omfatter vinterens totale antall ulver også kategorien ”andre ulver”, som hovedsakelig består av *ikke*-stasjonære, unge ulver på vandring eller ulver med uavklart status pga. for lite sporing. Vinteren 2009-2010 ble det på sporsnø registrert 5-8 slike ulver i Norge. Denne kategorien ulver er ikke lenger prioritert å registrere i Sverige og antall ulver i denne kategorien på svensk side er derfor beregnet etter metodikk beskrevet i rapporter som er nevnt i innledningen (Tabell 2).

62. Anarjohka, Norge (Finnmark)

Enslig ulv sporet i Kautokeino kommune i begynnelsen av november 2009 (1 ulv)

63. Snåsa, Norge (Nord-Trøndelag)

Enslig finsk-russisk hannulv avlivet ved skadefelling 21. desember 2009 (1 ulv).

64. Rennebu-Tynset, Norge (Sør-Trøndelag/Hedmark)

Enslig ulv sporet i Rennebu og Tynset kommuner i oktober 2009 (0-1 ulv).

65. Gausdal-Søndre Land, Norge (Oppland)

Enslig ulv sporet i Gausdal kommune i slutten av oktober og begynnelsen av november, samt i Søndre Land i begynnelsen av desember 2009 (0-1 ulv).

66. Vestre Trysil, Norge (Hedmark)

Enslig, ettårig GPS-merket ulvetispe fra Fulufjellsreviret sporet og registrert i deler av Trysil, Åmot og Elverum kommuner (1 ulv).

67. Vestre Glåmdal, Norge (Hedmark)

Enslig, ettårig GPS-merket ulvetispe fra Galvenreviret sporet og registrert i deler av Kongsvinger, Grue og Elverum kommuner i Norge (1 ulv)..Bedøvet, merket og flyttet øst i Kongsvinger kommune i mars 2010.

68. Siljan-Lardal-Ringerike, Norge (Telemark/Vestfold/Buskerud)

Enslig ulv sporet i deler av Siljan, Lardal og Ringerike kommuner i januar, februar og mars 2010 (1 ulv).

69. Rokke, Norge (Østfold)

Enslig ulv sporet i deler av Halden kommune i januar-februar 2010 (0-1 ulv).

Døde ulver

For vinterperioden oktober 2009 – april 2010 er det offisielt kjent 47 døde ulver i Skandinavia. Av disse døde 4 i Norge (2 lisensjakt, 1 skadefelling, 1 grunnet skade). De resterende 43 døde i Sverige, hvorav 28 ble skutt under årets lisensjakt, den første i Sveriges siden fredningen i 1966.

Totalbestanden

Foreløpige bestandstall viser at det var minimum 243 og maksimalt 283 ulver i Skandinavia vinteren 2009-2010 (1. oktober- 28. februar, brutto), hvorav 31-37 i Norge, 33-37 med tilhold på tvers av riksgrensen og 179-209 med helsvensk tilhold (Tabell 2). Når 47 kjente døde ble fratrukket bruttotallet, var vinterens foreløpige nettotall 196-236 ulver i Skandinavia før yngling i 2010.

Bestandsutvikling og konklusjoner

Sammenlignet med bestandstallene fra vinteren før økte totalbestanden av ulv i Skandinavia med gjennomsnittlig 13 % på ett år (fra vinteren 2008-2009 til årets vintersesong).

I norsk delbestand av skandinaviske ulver ble det i fjor vinter (2008-2009) påvist 25-26 dyr med helnorsk tilhold, 6-9 dyr med tilhold på tvers av riksgrensen og således totalt 31-35 ulver som berørte norske arealer. Sist vinter (2009-2010) var de tilsvarende tallene 31-37 helnorske ulver, 33-37 ulver med tilhold på tvers av riksgrensen og 64-74 ulver totalt (Tabell 2). Fra fjorårets til årets vintersesong tilsvarte dette en økning av antall ulver med helnorsk tilhold på 33% og nesten en fem-dobling av antall ulver med tilhold på begge sider av riksgrensen. Det totale antallet ulver som berørte norske arealer ble tilnærmet doblet mellom de to vintersesongene. Det skal imidlertid tillegges at i disse tallene inngår de tre største grenseflokkene som alle hadde flere eller et flertall individer som aldri ble registrert på norsk side av riksgrensen.

Svensk delbestand viste ikke vekst og bestandstallene tydet på en svak nedgang mellom de to vintrene. Vinteren 2008-2009 var det totalt 151-165 ulver i flokker og par med helsvensk tilhold, mens de tilsvarende tallene sist vinter (2009-2010) var 144-154 dyr (Tabell 2) og dermed en gjennomsnittlig bestandsnedgang på 6 % på ett år for disse kategorier ulver i Sverige. Med andre ord skyldtes den totale bestandsøkningen av ulv i Skandinavia mellom de to vintersesongene i stor grad økningen i antall ulver med tilhold på tvers av riksgrensen mellom Sverige og Norge.

Tabell 1. Antall familiegrupper og ulvepar totalt i Skandinavia angitt for de respektive land og for revir på tvers av riksgrensen vinteren 2009-2010. Antall valpekull i 2009 er også oppgitt.

Kategori ulv	Norge	Norge/Sverige	Sverige	Skandinavia
Familiegrupper	3	4	20	27
Ulvepar (min-max)	3	3	15-16	21-22
Valpekull i 2009	3	4	19	26

Tabell 2. Antall ulver i Skandinavia vinteren 2009-2010 fordelt på respektive land og familiegrupper, ulvepar og resterende ulver registrert. Oversikten bygger på opplysninger fra perioden 1. oktober – 28. februar. Bestandstallene er bruttotall, da 47 døde ulver fra vinterperioden ikke er fratrukket (se tekst).

Kategori ulv	Norge	Norge/Sverige	Sverige	Skandinavia
Familiegrupper	20-23	26-29	114-119	160-171
Ulvepar (og usikre par)	6	6	30-35	42-47
Andre stasjonære	-	1-2	14-19	15-21
Andre	5-8	-	21-36*	26-44
Totalsum, brutto	31-37	33-37	179-209	243-283

* beregnet, se teksten.

Med vennlig hilsen

Petter Wabakken
 Prosjektleder
 Høgskolen i Hedmark – Evenstad
 Avdeling for skog- og utmarksfag
 N-2480 Koppang

Telefon: (+47) 97044518
 Fax: (+47) 62430851
 E-mail: petter.wabakken@hihm.no

Erling Maartmann
 Feltkoordinator
 Høgskolen i Hedmark – Evenstad
 Avdeling for skog- og utmarksfag
 N-2480 Koppang

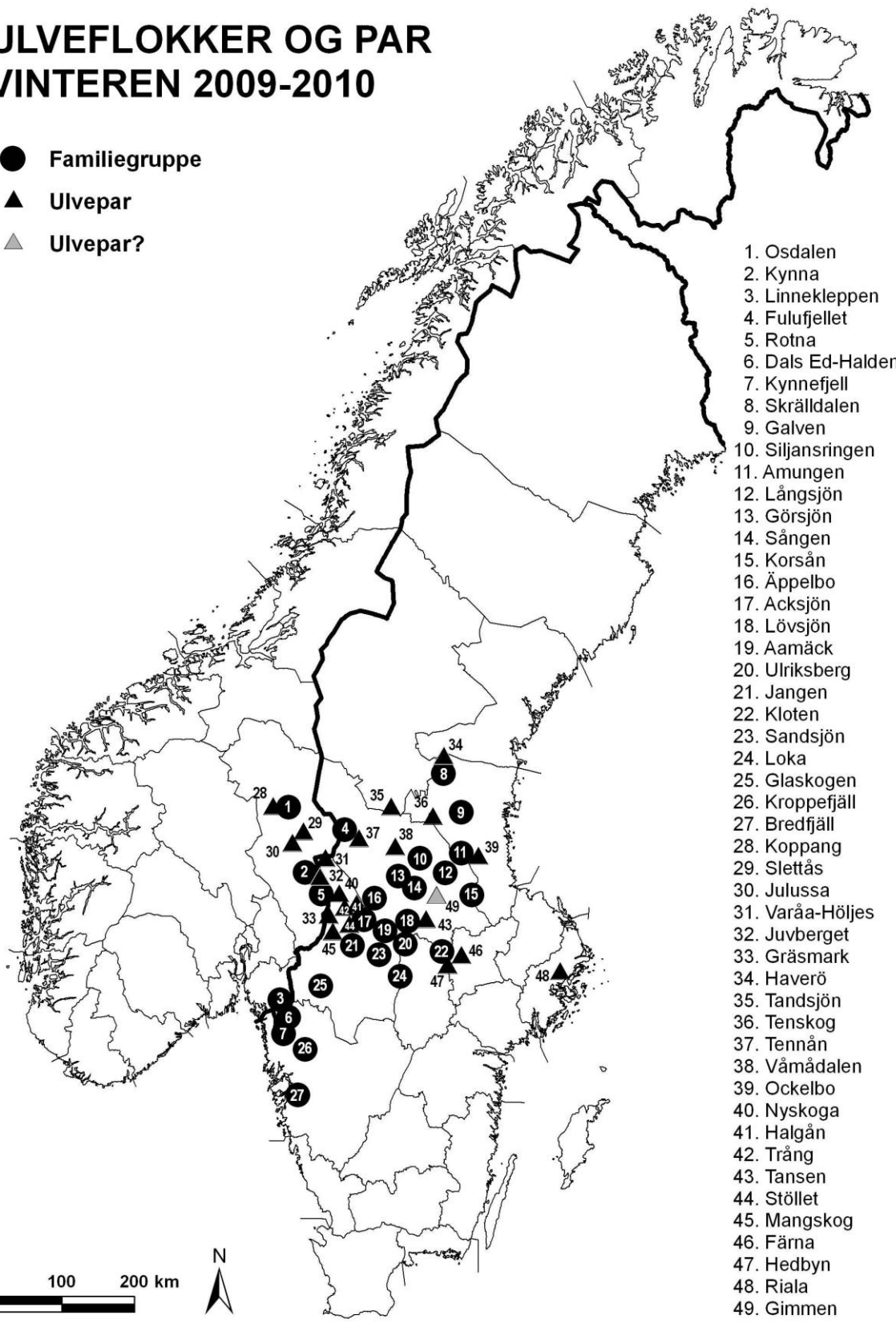
Telefon: (+47) 48112070
 Fax: (+47) 62430851
 E-mail: erling.maartmann@hihm.no

Thomas H. Strømseth
 Feltkoordinator
 Høgskolen i Hedmark – Evenstad
 Avdeling for skog- og utmarksfag
 N-2480 Koppang

Telefon: (+47) 95972050
 Fax: (+47) 62430851
 E-mail: thomas.stromseth@hihm.no

ULVEFLOKKER OG PAR VINTEREN 2009-2010

- Familiegruppe
- ▲ Ulvepar
- ▲ Ulvepar?

Figur 1. Utbredelse av ulveflokker (familiegrupper), sikre ulvepar og mulige par i Norge og Sverige i oktober-februar, vinteren 2009-2010.